

IBDIS

We know

books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

THOMPSON, MICHAEL

Copilul deStresat. Cum să ne eliberăm copiii de presiunea performanței școlare și cum îi ajutăm să descopere bucuria învățării pentru a avea succes atât în clasă, cât și în viață / Michael Thompson în colab. cu Teresa Barker; trad. din lb. engleză: Walter Fotescu. – Ed. a 3-a – București: Herald, 2024

ISBN 978-630-336-011-9

I. Barker, Teresa

II. Fotescu, Walter (trad.)

159.9

Cartea de față a beneficiat de o primă ediție publicată cu titlul *Copilul stresat. Cum să ne eliberăm copiii de surmenajul performanței și să îi ajutăm să găsească succesul/bucuria în mediul școlar și în viață*. Această nouă ediție revizuită a cărții poartă titlul *Copilul deStresat. Cum să ne eliberăm copiii de presiunea performanței școlare și cum îi ajutăm să descopere bucuria învățării pentru a avea succes atât în clasă, cât și în viață*.

Michael Thompson, Ph.D.

with Teresa Barker

THE PRESSURED CHILD

FREEING OUR KIDS FROM PERFORMANCE OVERDRIVE AND
HELPING THEM FIND SUCCESS IN SCHOOL AND LIFE

Copyright © 2004 by Michael Thompson and Teresa Barker.

This translation published by arrangement with Ballantine Books, an imprint of The Random House Publishing Group, a division of Random House, Inc.

Michael Thompson, Ph.D.

În colaborare cu Teresa Barker

COPILUL deSTRESAT

CUM SĂ NE ELIBERĂM COPIII DE
PRESIUNEA PERFORMANȚEI ȘCOLARE ȘI CUM ÎI AJUTĂM
SĂ DESCOPERE BUCURIA ÎNVĂȚĂRII PENTRU A AVEA
SUCCES ATÂT ÎN CLASĂ, CÂT ȘI ÎN VIAȚĂ

Traducere din limba engleză:

WALTER FOTESCU

EDITURA HERALD

București

Pentru fratele meu, Peter B. Thompson, Ph.D.

– MGT

Pentru Steve, Aaron, Rachel, and Rebecca

– THB

Cuprins

Prefață de Otilia Mantelers	7
Mulțumiri	15
Introducere	19
1. Dacă dai crezare vorbelor copiilor	23
2. Un loc al adevărului. O zi la școală. Viața Helenei	53
3. Copii cu răspunderi. Miracolul dezvoltării	93
4. A avea succes. Pasiune, politică și perseverență	137
5. Dezastru și renaștere. Călătorii definite prin luptă	171
6. La naiba, nu! Călătorii definite prin sfidare și disperare	229
7. Tranziții și schimbări de direcție	271
8. „Numai de și-ar aduce aminte!”	297
9. Demența admiterii. Acapararea ultimului an de liceu	325
10. Înțelepciunea supremă	353
Epilog	383
Despre autori	389
Bibliografie	391

NOTĂ: Pentru a proteja intimitatea copiilor și a profesorilor ale căror relatări sunt expuse mai detaliat în cartea de față, multe nume sau informații de identificare au fost schimbate. Unii au dorit ca numele lor să apară și le-am respectat dorința. În reproducerea e-mailurilor, a jurnalelor și a corespondenței elevilor, am lăsat ortografia și gramatica așa cum erau, îndeobște un ghiveci de greșeli de ortografie, erori de dactilografiere, argou și abrevieri inventive – tipic pentru mulți copii, dar și adulți, chiar și colaboratori dintre cei mai titrați. În modul acesta și prin oricare alt mijloc, am dorit să păstrăm autenticitatea relatărilor și a exprimării copiilor.

Introducere

Într-o după-amiază de vineri l-am luat pe fiul meu, Will, de la noua lui școală. Era spre sfârșitul lui septembrie și el tocmai începuse clasa a șaptea. În primele trei săptămâni fusese destul de mulțumit. Îi plăceau noii lui prieteni și avea câțiva profesori de treabă; era un tip fericit. Toate acestea s-au schimbat la sfârșitul săptămânii a patra. Când s-a urcat în mașină în ziua aceea părea epuizat și descurajat. Și-a aruncat cărțile pe banchetă și a spus: „Îmi urăsc viața”.

„E greu cu școala?” l-am întrebat.

„Da”, răspunse el.

Încercând să fac pe deșteptul și poate să-i smulg un zâmbet, am aruncat remarcă: „Așadar s-a terminat luna de miere?”

„La ce te așteptai, tată?” mi-a întors-o el. „E școală”.

Cartea de față, intitulată *Educație fără constrângeri*, a fost scrisă pentru *părintele frământat*, așa cum e orice părinte iubitor, indiferent ce fel de elev este copilul lui. Toți copiii se luptă cu presiunile inerente învățării, creșterii și dezvoltării. Nu există excepții. Ei se luptă în viață și în școală. Copiii cu dizabilități intelectuale se luptă zilnic cu lecții și metode de învățământ pentru care creierul lor nu este adaptat. Pentru ei, școala este prea

UPDIS | We know Books
 mult în fiecare zi. Copiii eminenți suferă de plictiseală și singurătate, de sentimentul neînțelegerii și pentru că sunt etichetați ca „tociari”. Pentru ei, școala nu este de ajuns. Copilul „mediu”, căruia s-ar putea crede că experiența școlară îi este exact pe măsură, se luptă totuși să acumuleze noul material, stând liniștit o zi lungă de cursuri, cu profesori buni și răi, fiind mai mult sau mai puțin popular printre colegii săi. Așa cum obișnuia să spună marea comediană Gilda Radner în programul *Saturday Night Live*, „Întotdeauna este câte ceva!”

Ca părinți, toți ne confruntăm uneori cu sentimente de neputință, frustrare sau mânie legate de viața școlară a copiilor noștri. Orice părinte iubitor dorește reușita școlară a copiilor săi. Vrem ca ei să învețe bine, să studieze din greu, să ia note bune, să aibă prieteni buni și să străbată drumul de la grădiniță la liceu cu cât mai multe succese și cât mai puține neazuri posibile. Și copiii vor același lucru. Iar când eforturile sau rezultatele lor nu sunt pe măsura așteptărilor sau doar amenință să nu fie, părinți și copii deopotrivă se frământă.

Înainte de orice, nu putem suporta să-i vedem pe copiii noștri că suferă. Dacă ne stă în putere să-i ferim de dezamăgiri, nefericire sau de neazurile prin care am trecut noi înșine în copilărie ori le-am văzut în jurul nostru, suntem gata s-o facem.

Mulți părinți încearcă. Unii se plâng de cele mai mărunte neajunsuri ale școlii sau ale profesorilor copiilor lor, încearcă regulat să-și mute copiii nemulțumiți în alte clase, îi protejează la tot pasul și îi ajută excesiv la teme. Ei încearcă să le ușureze pe cât posibil copilăria și să-i cruțe de dificultățile de care au avut ei înșiși parte sau de orice alte tipuri noi de dificultăți cu care s-ar putea confrunța copiii lor. Unii dintre noi acceptăm că

toate acestea sunt parte a vieții sau, în orice caz, a creșterii, dar, la fel ca și ceilalți, nu putem accepta sentimentul de neputință pe care-l încercăm când ne vedem copiii încasând lecții dure și suferind cucuiele și vânățile care le însoțesc.

Cu toții vrem să ne simțim competenți ca părinți, iar aceasta înseamnă că, atunci când lucrurile nu merg bine, avem tendința să sărim să le îndreptăm. Cheltuim mult timp și energie făcând pe controlorii de calitate, atenți la micile imperfecțiuni și defecțiuni pe care le putem repara în speranța că astfel ne vom face copiii mai fericiți, mai deștepți, mai puternici, mai competitivi.

Dar oricât ne-am strădui, chiar dacă vom ameliora lucrurile, copiii noștri tot se vor lupta și uneori vor suferi sub presiunile școlii și ale vieții. Aceasta îi face pe mulți părinți să se simtă absolut mizerabil și neajutorați. Propria nemulțumire ne poate umple conversația și orienta comportamentul în funcție de cum „se descurcă la școală” copiii noștri.

Speranța mea este ca această carte să introducă un nou tip de conversație despre copii și școală. Am scris *Educație fără constrângeri* ca să le aduc aminte părinților și profesorilor cum le apare copiilor viața la școală. În experiența mea de psiholog și consultant școlar, constat cât de mulți părinți și profesori au uitat ce impresie îi produce școala unui copil și de ce copiii se luptă deopotrivă cu propria dezvoltare și cu mediul școlar. Vreau ca părinții să-și aducă aminte cum își trăiesc copiii viața la școală, cum încearcă ei să facă față nesfârșitelor presiuni ale mediului școlar și infinitelor pretenții ale școlii, cum le suportă și câtă flexibilitate și înțelepciune au și sunt dispuși să ne împărtășească – dacă vrem să-i ascultăm.

Cândva am fost cu toții copii la școală și am înțeles perfect presiunile făcute asupra noastră de școală, de către colegi și părinți. Dar am uitat, fiindcă, pe măsură ce am înaintat în vârstă, acele experiențe au rămas tot mai departe în trecut. Uităm, fiindcă sperăm să-i scutim pe copiii noștri de experiențe dure-roase și ne vine greu să recunoaștem cât de mult au ei de luptat ca să crească. Și mai uităm, fiindcă, atunci când copiii ne contestă sau ne frustrează – ca părinți sau ca educatori –, vrem să ignorăm complexitatea luptei lor ca să ne-o putem simplifica pe a noastră. Ca să scriu cartea aceasta, a trebuit să mă întorc la școală. Am urmărit îndeaproape copii din diverse clase, dintr-o varietate de școli. Am învățat de la ei cum își rezolvă problemele școlare – probleme pe care nu le-ar menționa niciodată unui părinte ocupat sau chiar unuia iscoditor – și cum își apreciază ei propria dezvoltare. Urmărindu-i cum intră în încurcături și găsesc căi de ieșire, i-am văzut cum, odată ajunși jos, își regăsesc iar și iar vioiciunea.

Speranța mea este că *Educație fără constrângeri* vă va readuce amintirile din școală și vă va oferi perspective noi și o cunoaștere mai intimă a experiențelor psihologice și de dezvoltare școlară ale copilului dumneavoastră, facilitându-vă descoperirea propriei capacități și competențe de a reacționa în moduri afectuoase și eficiente.

1

Dacă dai crezare vorbelor copiilor

Știi că rostul școlii este învățătura și dezvoltarea personalității, dar adulții fie cred că nu te străduiești destul, fie nu le pasă.

– Elevă în clasa a șasea

Scrisul de cărți este fără sfârșit, iar învățătura multă este osteneală pentru trup.

– Biblia ebraică, Ecclesiastul 12:12

Întrebarea „Cum a fost la școală?” este probabil cea mai des pusă în America și la care se răspunde cel mai rar. Este întrebarea pe care toți părinții se simt obligați s-o pună zilnic, cândva între 3 după amiază și ora de culcare.

„Cum a fost la școală?” Indiferent cu câtă blândețe întrebă sau cu câtă iscusință o formulezi, 99% dintre copii nu-ți dau informația la care râvnești. „Bine”, răspund ei, sau „În regulă”. Cei mai mici ți-ar putea da unele amănunte; un copil vorbăreț, un jurnalist înăscut, îți va relata poate pe larg noutățile. Dar astfel de copii sunt rari. Majoritatea copiilor nu dau genul de

informații despre școală pe care părinții vor să le audă. În afară de aceasta, ei știu că, dacă fac efortul corespunzător, a doua zi vei întreba din nou. Nu vei fi niciodată satisfăcut. Așa se întâmplă cu noi toți, părinții, și, pe măsură ce copiii noștri cresc, se poate ca ei să protesteze la întrebarea „Cum a fost ...”. „Mamă”, declară ei printre dinții strânși, „a fost bine”. Prin care ei vor să spună: „Nu mă bâzâi!”

Și, cu toate acestea, nu ne putem abține. Am fost foarte apropiați de copiii noștri când erau mici. Am urmărit tot ce făceau ei; le-am consemnat zilnic progresele în dezvoltare. I-am sunat pe prietenii noștri apropiați când copilul nostru de unsprezece luni a părut gata să facă primii pași. „Umblă prin cameră ținându-se de scaune și de masă”. Nimic nu scăpa atenției noastre vigilente și râvnei festive.

După care ei s-au dus la școală și noi ne-am trezit deodată lipsiți de informații. Nu vedem ce fac și ce se petrece în jurul lor sau ce li se întâmplă. Suntem separați de o bună parte din viața copiilor noștri. Vrem firimituri, note, bârfe despre personalitatea învățătorului – orice. Am întrebat odată un public de părinți ce și-ar dori dacă l-ar avea pe „profesorul viselor lor”.

O mamă a spus: „Aș vrea ca profesorul fiului meu să mă sune zilnic și să-mi spună ce-a făcut la școală”.

„În ce clasă este fiul dumneavoastră?” am întrebat.

„În clasa a zecea”, a răspuns mama cu dezinvoltură, în timp ce toată adunarea a izbucnit în râs.

Dar ce sperăm de fapt să aflăm cu întrebarea aceea pe care o punem tot mereu? Îmi imaginez un părinte întrebându-și copilul „Cum a fost la școală?”, la care copilul ar răspunde cam așa:

„Mamă, mi-ar plăcea să-ți spun, chiar aș vrea, dar totul e prea complicat de pus în cuvinte. Nu știu de unde să încep. Adevărul este că tu nu mă întrebi, de fapt, despre școală, mă întrebi cum decurge viața mea, iar eu nu am nicio perspectivă în privința aceasta. Încerc să devin o persoană și uneori școala pare să fie de un oarecare ajutor în acest sens, pe când alteori se opune cu vehemență. Și apoi, de ce e nevoie să-ți spun eu cum e cu școala? Nu ai mers și tu la școală? Nu știi cum e acolo? De ce mă întrebi mereu?”

Bineînțeles că ați mers și voi la școală, dar ce are asta de-a face cu educația copilului vostru? Scopul acestei cărți este să vă introducă în mentalitatea copiilor și să vă împrăspăteze amintirile din școală, într-o încercare de a vă repune în contact cu realitatea concretă a ce înseamnă să fii copil la școală. Sper să vă pot ajuta să apreciați extraordinara călătorie psihologică pe care o reprezintă educația instituțională a fiecărui copil. Dar să începem chiar cu voi.

V-ați gândit de curând la anii de școală, ați retrăit cu toată intensitatea senzațiile de atunci? Cum v-ați simțit stând ore în șir pe scaunele acelea tari de lemn sau plastic ori aliniați pentru a merge la ora de muzică sau de educație fizică? Dar să luați prânzul într-o cantină aglomerată și gălăgioasă? Vă aduceți aminte cum e când te lupți să înțelegi o noțiune? Sau cum te simți când capeți o notă proastă? Sau nu ați primit niciodată un 4 sau un 5, poate nici chiar un 8. V-ați temut vreodată de această posibilitate? În clasa a cincea, ați venit vreodată acasă cu un sentiment de angoasă până v-ați terminat de făcut temele? V-ați simțit vreodată rău la gândul de a merge la școală sau la sfârșitul unei zile de școală? Cunosoc un medic talentat care,

după cum vă așteptați, a fost un elev model în școală. De multe ori însă, pretențiile profesorului îi provocau o asemenea anxietate, încât odată ajuns acasă vomita.

V-a plictisit vreodată școala? Vă aduceți aminte ce importanță avea în viața voastră de zi cu zi faptul că profesorul vă simpatiza sau că părea să vă deteste? Vă amintiți orele de educație fizică? Vă plăceau sau vă temeți de ele? Vă amintiți conținutul lor: jocurile acelea palpitate, precum *dodgeball*¹ (dacă vă plăcea) sau jocurile acelea tâmpite, gen *dodgeball* (dacă nu vă plăcea)? Vă temeți să nu rămâneți ultimul / ultima? Vă stresa felul cum vă arăta corpul sau că trebuia să vă schimbați hainele în fața altor copii? Vă amintiți nesfârșitele pierderi de vreme din școală?

Părinților voștri le păsa de școală? Mama sau tatăl vostru au fost buni la școală? Vă amintiți de vreun profesor pe care-l îndrăgeați? De vreun profesor care părea profund interesat de voi? Vă mai gândiți la el / ea din când în când? A fost școala un refugiu din familie? Părea un loc calm și organizat în comparație cu haosul de acasă?

Aș putea pune un milion de întrebări, în speranța de a vă readuce în minte lucruri la care nu v-ați mai gândit de ani. Dar de ce aș vrea să răscolesc acele amintiri? Ca psiholog, sunt fascinat de viața pe care au trăit-o oamenii la școală. În același timp, e datoria mea să le amintesc părinților experiențele cotidiene din timpul școlii, astfel încât ei să poată *realmente* înțelege cu ce se confruntă copiii lor în fiecare zi. Experiența școlară a fiecărui copil este un voiaj psihologic complex și palpitan,

¹ Joc în care participanții sunt eliminați dacă sunt loviți cu o minge. (N.tr.)

câteodată penibil, adesea plicticos. Cu toții ar trebui să fim conștienți de lucrul acesta, dar nu la așa ceva se referă părinții când îmi vorbesc despre experiențele școlare ale copiilor lor.

PĂRINȚII AU UITAT CUM ESTE ÎN REALITATE ȘCOALA

Ca psiholog care-și desfășoară activitatea în școli, îmi petrec mare parte din zi cu cei mai frustrați, mai puțin performanți și, uneori, cei mai înverșunați copii din clădire. Când decid să mă ocup de un copil, este în ideea și cu speranța că-l voi readuce cumva pe drumul cel bun, că voi găsi o metodă să-l motivez, că voi afla vreun secret despre viața familiei sale – profesorii întotdeauna presupun că există probleme acasă – că-i voi îndepărta obstacolele din cale și-l voi ajuta să revină pe linia de plutire.

Câteodată reușesc să fac tocmai asta. Găsesc metoda și împărtășesc această informație educatorilor copilului. De cele mai multe ori, însă, lucrurile nu sunt atât de simple. În general izbutesc ceva mai puțin spectaculos, dar mai substanțial. Învăț cum percepe un copil școala, unde există discordanțe și, cel mai important, ajung să înțeleg ce trebuie el să facă în fiecare zi pentru a putea supraviețui școlii.

A înțelege călătoria școlară a unui elev, strategia lui de a negocia cu școala, este poate lucrul cel mai important pe care pot să-l învăț din întâlnirea terapeutică cu un copil. Înțelegerea aceasta merge dincolo de orice simplă diagnoză și dincolo de identificarea unor dizabilități intelectuale, deși oricare dintre acestea pot fi o parte importantă a călătoriei. Simplul gest prin

care un copil îmi comunică cum simte el că se adaptează sau nu mediului școlar îi poate modifica radical experiența școlară: a fi ascultat și înțeles poate avea efect de vindecare sau încurajare. Dacă pot găsi o cale prin care să transmit părinților unui copil și colegilor mei o parte din cele învățate de la copil, iar ei reacționează într-un mod util, aceasta poate de asemenea să schimbe experiența școlară a copilului.

După douăzeci de ani de muncă de acest fel cu părinții și copiii, sunt convins că unul dintre cele mai mari obstacole în a-i ajuta pe copii la școală este faptul că părinții nu au o viziune corectă despre școală. Este un paradox: dat fiind că părinții au trecut prin școală când au fost copii, teoretic, ei ar trebui să dispună de această informație. Totuși, experiența mi-a arătat că adulții au pierdut contactul cu structura și semnificația propriei experiențe educaționale. Ca urmare, copiii simt că părinții lor „nu sunt în temă”, că nu înțeleg. Părinții au tendința să se concentreze asupra notelor și a felului cum vor evolua lucrurile și pierd din vedere realitățile vieții de zi cu zi a copilului.

Aceasta se întâmplă dintr-un număr de motive: amintirile noastre din copilărie sunt adesea pierdute sau reprimite. De asemenea, lipsiți poate de informații despre ziua de școală a copilului lor, părinții sunt condamnați să se concentreze asupra viitorului său. Procedând astfel, e posibil ca ei să omită aspecte importante din prezentul copilului.

Chiar și cei mai prevenitori părinți ai unor copii de vârstă școlară tind să aibă viziunea simplistă după care copiii lor funcționează doar la două viteze: fie muncesc destul, fie nu muncesc destul. Prea adesea părinții utilizează metafore mecanice atunci când vorbesc despre copii. Spunem că un copil trebuie „pus în viteză” sau că trebuie „să apese accelerația la maxi-

um”, ca să-și mărească notele. Uneori este adevărat că un copil nu lucrează atât de mult pe cât ar putea din punct de vedere teoretic. Totuși, el nu poate fi pus într-o viteză mai mare sau să i se dea „un șut în fund” sau „un brânci de pornire”, cum mi-au spus mulți părinți. Dacă este să gândim despre copii că au viteze, ar trebui să-i comparăm măcar cu cele mai sofisticate biciclete *mountain bike*. Copiii au cel puțin douăzeci și opt de viteze, pe care le schimbă neconștient în timp ce urcă și coboară povârnișurile unei zile de școală.

Orice părinte ar trebui să știe lucrul acesta, fiindcă orice adult s-a confruntat cândva cu cerințele vieții școlare. În timp ce discutam ideile pentru cartea de față cu o prietenă a mea, o femeie la cincizeci de ani, a spus: „Oh, școala... eram speriată în fiecare zi”. Chiar dacă nu ai fost îngrozit sau îngrijorat în fiecare zi, au existat nenumărate prilejuri în copilărie când te-ai simțit copleșit și mic. Un om de spirit a spus cândva că cea mai puternică persoană de pe pământ este un educator de grădiniță în prima zi de școală. Copil fiind, nu aveai impresia că poți face să se întâmple ceva. Te găseai sub controlul altora și de cele mai multe ori lucrurile îți se întâmplau ție.

Reprimăm o mare parte din cele ce ni s-au întâmplat în copilărie. Poate cea mai originală intuiție a lui Freud a fost aceea că suntem capabili să zăvorâm în mintea inconștientă unele amintiri din copilărie care ne deranjează sau sunt inacceptabile pentru psihicul nostru de adulți. Freud credea că reprimăm multe experiențe ale noastre din copilărie din cauza gândurilor sexuale. Dar eu cred că tindem să reprimăm acele amintiri în care suntem neajutorați și nu avem niciun control. Oamenii își amintesc în mod selectiv experiențele din copilărie. Dacă un

părinte pierde contactul cu propriile experiențe din timpul școlii, el va avea dificultăți să-și ajute copilul în eforturile sale școlare. Unul dintre scopurile acestei cărți este să te ajute pe tine, cititorule, să-ți aduci aminte ce ți s-a întâmplat în școală.

Adulții au adesea o viziune selectivă – uneori romanțată, alteori caricaturizată – a experiențelor lor școlare. Condensăm mulți ani într-un set de povestiri de război, de întâmplări anecdotice, lustruite prin repetiție. Dacă ați participat la o reuniune cu foștii colegi de liceu, aproape sigur ați schimbat amintiri despre copiii de succes, despre tragica sinucidere sau accidentul de mașină care l-a răpit pe unul dintre colegii de clasă, despre cel mai plicticos, cel mai insuportabil, cel mai sexy sau cel mai patetic dintre profesori. Aceste evenimente trăite împreună trebuie, desigur, împărtășite. Dar v-ați spus unii altora povestea lăuntrică despre ce înseamnă să fii la școală, poate despre cât de supărați sau de jalnic v-ați simțit? Ați spus vreodată cuiva cât de incredibil de competitivi v-ați simțit? Ați spus vreodată cuiva cât l-ați adorat pe un profesor din liceu?

Multe sentimente inconștiente despre experiențele școlare nu au fost niciodată puse cu adevărat în cuvinte. Am luat odată un interviu unui om de afaceri de mare succes din domeniul imobiliar. El era revoltat împotriva experiențelor sale de școală începând chiar din clasa întâi, deși admitea importanța educației. „Toți trebuie să știm câte ceva despre orice, dar Dumnezeu, să rabzi un an întreg lucruri pe care le urăști pur și simplu, iar atât de mulți – poate jumătate de clasă – sunt mai tot timpul cu gândul într-altă parte... Nu am fost singurul care simțea astfel”.

Părinții acestui om vor fi știut oare că la școală el era dezinteresat și supărat? Vor fi știut ei că suferința lui se datora unei

enorme discrepanțe între inteligența lui nativă și o dizabilitate de citire foarte reală, dar nediagnosticată? Părinții lui nu au știut ce să facă?

„Școala nu se deosebește prea mult de o mică țară. Fiecare școală are cultura ei, figurile sale proeminente, politica sa, clasa sa de jos și ciudățeniile sale. Cu ce te alegi de acolo nu depinde în totalitate de tine. Îți trăiești viața și faci față diverselor încurcături pe măsură ce apar. În final, ești diferit în anumite privințe. Școala îți schimbă viața, în bine sau în rău.”

(Elev în clasa a XII-a)

Nu doar copiii cu dizabilități de învățare se zbat și suferă. Elevii „dotați” (dintre care mulți au de asemenea dizabilități de învățare sau lacune problematice în aptitudinile lor) pot simți nevoia disperată a unei provocări autentice sau a unei companii sociale printre colegi. Ei își doresc poate să deprindă mai ușor alte aptitudini sau se simt stingheriți de presupunerile, speranțele sau așteptările altora. Printre cei mai nefericiți copii pe care l-am cunoscut erau unii aflați pe lista de onoare. S-a spus că toate marile daruri au un preț. Cum se simte oare un copil care trăiește această experiență?

Ce se poate spune despre elevii medii, cei așa-și-așa? La fel cum nu există ființe umane așa-și-așa, niciun copil nu este „mediu” odată ce ai ajuns să-l cunoști. Cel mai bun prieten al vostru este cumva mediu? Un copil care manifestă numai un slab interes pentru munca școlară este oare numai puțin afectat de provocările dificile ale școlii, de o ceartă cu cel mai bun prieten al său, de un divorț sau o boală în familie sau de felul cum toată lumea îl compară cu fratele sau cu sora sa eminentă?

LIBRIS

We know
books

Ce se poate spune despre copiii care se autoizolează sau folosesc droguri și alcool, în încercarea de a-și trata singuri nefericirea, sau care sfârșesc la reanimare după tentative de sinucidere? Nimeni nu se autodistruge pentru un extemporal la istorie, dar ziua de școală și experiența școlară nu sunt nicidecum irelevante. Școala este întotdeauna un factor care contribuie la calitatea vieții unui copil. Cu cât mă gândesc mai mult la experiența școlară a elevilor care vin în biroul meu, cu atât mai mult realizez că, în pofida situației mele de elev de succes la școli excelente, am trăit și eu majoritatea lucrurilor pe care le aud de la acești tineri nefericiți, deși poate că nu în aceeași măsură. Am ajuns la concluzia că până și cea mai bună școală este un loc dificil pentru un copil. În cuvintele ficei mele, la școală trebuie să suporti o grămadă de mizerii.

Deși aceasta nu pare o observație esențială, eu am găsit că este utilă. Lucrând cu profesorii și administratorii, acționăm zilnic pe baza supoziției implicite că am creat un mediu sigur, sănătos și stimulator pentru elevi, iar dacă ei au probleme, acestea se datorează unor factori din interiorul lor. Cu toate acestea, după spusele elevilor, chiar dacă școala este un ambient stimulator, ea constituie prea adesea un obstacol în calea creșterii, a dezvoltării și a sentimentului eului. Ei îmi spun că e greu să ai încredere în școală, că trebuie să fie vigilenți o mare parte a timpului și că se află mereu în căutarea unor metode pentru a fi performanți, pentru a se acomoda școlii și a putea să profite de mediul educațional.

Dacă citiți această carte, probabil ați căutat un răspuns la întrebarea: „Cum a fost la școală?” Dar, în realitate, vreți să întrebați: „Cum este de fapt școala pentru copilul meu? Este el OK?”

COPIII AU RĂSPUNSURILE

Ca psiholog, sfatul meu este simplu: Dacă găsiți o metodă de a-i întreba cum este școala pentru ei, aceștia vă vor spune. (Mă grăbesc să adaug că, dacă e vorba să discuți cu copiii, e mai ușor să fii psiholog decât părinte – voi reveni asupra acestui aspect.) Mie copiii îmi spun de ce îi sperie școala; îmi spun de ce sunt plictisiți; îmi spun când profesorii sunt ipocriți. Invariabil, când stau de vorbă cu un elev, aflu câte ceva ce niciun adult nu a fost capabil să-mi spună despre activitatea acelui copil la școală. Deseori aflu lucruri semnificative chiar despre școală.

Anul trecut am discutat cu un băiat care a avut probleme serioase fiindcă a copiat la o lucrare în ultimul an. Școala era supărată, părinții necăjiți, iar băiatul rușinat. Fusese un elev bun, iar când l-am întrebat ce i se întâmplase, a spus: „În școala aceasta totul este ritm și regim, iar eu am ieșit din ritm mai mult de un an”. Pe lângă faptul că era o descriere strălucită a stresului academic din școală, caracterizarea lui m-a frapat și prin fundamentarea psihologică absolut riguroasă. Nu putuse să țină ritmul cu cerințele școlii. Nu am simțit oare cu toții același lucru la un moment dat, în perioada școlară?

Niciodată nu am auzit de la vreun elev o poveste despre viața la școală cu care să nu mă pot identifica personal. O elevă își descrie mânia față de profesorul de teatru care a umilit-o în fața clasei, spunând: „Unele persoane din clasa aceasta sunt prea timide”, imediat după ce ea își prezentase pantomima în fața colegilor. Îmi aduc și eu aminte de ceva asemănător. Un băiat dezabuzat din clasa a treia e furios fiindcă profesorul care supraveghea terenul de joacă nu le-a permis să mai joace fotbal